

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-24>

MANDATORY EVACUATION OF CHILDREN AS A MECHANISM FOR IMPLEMENTING MEASURES FOR SPECIAL PROTECTION OF CHILDREN DURING ARMED CONFLICT

ОБОВ'ЯЗКОВА ЕВАКУАЦІЯ ДІТЕЙ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДИТИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Chepkova K. O. Чепкова К. О.

*Candidate of Juridical Sciences (Ph.D),
Associate Professor at the Department of
Legal Support of Military Faculty of
Finance and Law
Military Institute of Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри правового забезпечення
військового факультету фінансів і права
Військового інституту Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка
м. Київ, Україна*

Діти – це майбутнє кожної держави. Безумовно, під час збройного конфлікту діти – це найбільш вразлива та беззахисна категорія цивільного населення. Саме тому діти потребують спеціального захисту з боку держави.

Держава повинна створювати та реалізовувати заходи щодо спеціального захисту дітей під час збройного конфлікту. Одним із актуальних питань серед заходів щодо спеціального захисту дітей під час збройного конфлікту є їх евакуація.

На законодавчому рівні у Кодексі цивільного захисту України [1] зафіксовано визначення «евакуації», під яким розуміють організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Також в Кодексі цивільного захисту України [1] передбачено наступну класифікацію: залежно від особливостей надзвичайної ситуації встановлюються такі види евакуації: 1) обов'язкова; 2) загальна або часткова;

3) тимчасова або безповоротна.

У 2022 р. законодавцем були внесені зміни в частині підстав проведення обов'язкової евакуації, а саме доповнено наступним пунктом : «Обов'язкова евакуація населення завчасно планується та проводиться у разі виникнення загрози збройних конфліктів (з районів

можливих бойових дій, які визначаються Генеральним штабом Збройних Сил України на особливий період, у безпечні райони)».

Одним із перших кроків щодо врегулювання питання евакуації дітей під час збройного конфлікту є внесення змін до Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій [2].

У зазначеному Порядку передбачили, що з метою захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, в умовах воєнного стану обласні військові адміністрації за погодженням з органами військового командування на відповідній території та Координаційним штабом з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану можуть прийняти рішення про проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії.

Обов'язкова евакуація в примусовий спосіб дітей здійснюється за супроводом одного з батьків, особи, яка їх замінює, або іншого законного представника.

Відмова батьків, осіб, які їх замінюють, або інших законних представників від обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, не допускається.

Компетенція щодо встановлення переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затверджується Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій за погодженням з Міністерством оборони з урахуванням пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій [3].

На нашу думку, зміни внесені до Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій в частині процедури проведення обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, не є достатньо конкретизованими. Зокрема, чітко не прописано питання куди буде здійснюватися евакуація дитини із одним із її батьків, особою, яка їх замінює, або іншого законного представника; не визначено на кого безпосередньо покладена компетенція провести таку евакуацію; не визначено, що таке саме примусовий спосіб і яким чином він може бути реалізований; вищезазначена евакуація проводиться з територій, де вже ведуться бойові дії тощо.

У Верховній Раді України з квітня 2023 р. на ознайомленні знаходиться законопроект № 9207 про внесення змін до Закону України

«Про правовий режим воєнного стану» [4] щодо засад обов'язкової евакуації дітей, яким пропонується законодавчо закріпити обов'язкову евакуацію дітей з населених пунктів, де відбуваються бойові дії та визначити її процедуру.

Законопроектом пропонується доповнити закон «Про правовий режим воєнного стану» новою статтею 18-1 Правові засади обов'язкової евакуації дітей та визначити, що:

1. Обов'язковій евакуації в умовах воєнного стану підлягають діти, які перебувають у населеному пункті в місцевості, де ведуться бойові дії. Обов'язкова евакуація дітей з інших підстав заборонена.

2. Обов'язкова евакуація дітей здійснюється у супроводі щонайменше одного з батьків, особи, яка їх замінює, або іншого законного представника.

При цьому відмова батьків чи інших законних представників від обов'язкової евакуації дітей не допускається

Рішення про обов'язкову евакуацію дітей приймають обласні військові адміністрації, за погодженням з Генеральним штабом Збройних Сил України та Координаційним штабом з питань проведення обов'язкової евакуації населення, що утворюється Кабінетом Міністрів України.

Евакуйовані діти разом з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками розміщується в готелях, санаторіях, пансіонатах, будинках відпочинку, дитячих оздоровчих таборах та у придатних для проживання будівлях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Плата за проживання та за житлово-комунальні послуги із зазначених осіб протягом періоду їх обов'язкової евакуації не стягується.

Порядок проведення евакуації дітей в умовах воєнного стану, порядок їх розміщення, а також фінансування заходів з такої евакуації визначається Кабінетом Міністрів України.

Вважаємо, за доцільне визначення процедури обов'язкової евакуації дітей під час збройного конфлікту на рівні закону та більшої конкретизації в проведенні такої евакуації. Водночас, констатуємо, що прийняття нормативно-правових актів в сфері захисту дітей під час збройного конфлікту здійснюється не на випередження.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34-35. Ст. 458.

2. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : постанова

